

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

(8/10/2024)

Το αποικιοκρατικό βλέμμα και το βλέμμα των Άλλων

**Το βλέμμα των
αποικιοκρατών και των
ντόπιων προς το χώρο**

Το αποικιοκρατικό βλέμμα

- Η ευρωπαϊκή αποικιακή δύναμη βασιζόταν στη στρατιωτική, οικονομική, αλλά και πολιτιστική κυριαρχία και τον έλεγχο της αναπαράστασης.
- Η αναπαράσταση των ντόπιων ως προτόγονων ή η απουσία της αναπαράστασής τους δικαιολόγησαν την αποικιακή κυριαρχία ως εκπολιτισμό ή ως κατάκτηση άδειων τόπων.
- Οι αφηγήσεις αυτές ενίσχυαν την ευρωπαϊκή πολιτιστική και επιστημονική υπεροχή, διαμορφώνοντας το συλλογικό φαντασιακό και νομιμοποιώντας την αποικιακή επέκταση. Οι ντόπιοι πληθυσμοί παρουσιάζονται ως “πρωτόγονοι” και “απολίτιστοι”, σε πολλές περιπτώσεις αλλοιώνοντας ή υπερβάλλοντας την εικόνα τους.
- Οι “Άλλοι” ερμηνεύονται μέσα από τα μάτια των Ευρωπαίων, πχ. μια εικαστική αναπαράσταση μπορεί να θεωρηθεί “έργο τέχνης”, ενώ για τους ιθαγενείς μπορεί να είναι τελετουργία.

Βλέποντας μέσα από τα τεχνολογικά μέσα

- Οι τεχνολογία κάθε εποχής επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο και τον αντιλαμβανόμαστε. Καθώς επεκτείνεται το πεδίο της έρευνας αυτό που γνωρίζουμε επηρεάζει και αυτό που βλέπουμε.
- Από τα τέλη του 15ου αιώνα και έπειτα, παράλληλα με την αποικιοκρατική επέκταση, δημιουργούνται νέες τεχνολογίες που επιτρέπουν την καταγραφή και την διάδοση της γνώσης: τυπογραφείο, φακοί (μικροσκόπια/ τηλεσκόπια), μετά το 19ο αιώνα η καταγραφή της εικόνας, του ήχου και της κίνησης (φωτογραφία, γραμμόφωνο, κινηματογράφος), και η μετάδοση των εικόνων αυτών (τηλέφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση...).
- Αυτά επηρεάζουν και το βλέμμα: από τα γράμματα του Hernán Cortés μέχρι τα ταξιδιωτικά βιβλία, χαρακτηριστικά, και πολύ μετέπειτα φωτογραφίες, καρτ ποστάλ και ταινίες
- Ήδη από τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ δημοφιλή τα χρονικά, τα ταξιδιωτικά ημερολόγια και οι λογοτεχνικές αφηγήσεις για τις αποικίες, καθώς και σχετικές εικόνες (χαρακτικά κυρίως). Μετά το 19ο αιώνα η αφήγηση γινόταν μέσα από τη φωτογραφία και την κινηματογραφική απεικόνιση.

Συνάντηση πολιτισμών και γνώσεων, με “υποταγή” τοπικής γνώσης στην Ευρωπαϊκή

Οι αποικιοκράτες παίρνουν γνώσεις από τις περιοχές στις οποίες επεκτείνουν την εξουσία τους, αλλά και επιβάλλουν τα δικά τους συστήματα γνώσεων. Αυτό που μαθαίνουν το φιλτράρουν μέσα από το δικό τους σύστημα γνώσης. **Παράδειγμα:**

- Agustin Farfán, ισπανός γιατρός και μετέπειτα μοναχός και ιεραπόστολος στο “Νέο Κόσμο”.
- Στο *Tratado breve de medicina* (1592) περιγράφει τόσο Ευρωπαϊκές ιατρικές πρακτικές όσο και θεραπείες ιθαγενών, προσπαθώντας να απαλλάξει οποιαδήποτε στοιχεία τοπικής θρησκείας, ώστε να ευθυγραμμίζονται με τα χριστιανικά πιστεύω.
- Η αξία του έργου είναι η καταγραφή βοτάνων και φυσικών φαρμάκων, που είχαν πρακτική εφαρμογή στις αποικίες αλλά και η αποτύπωση των ιατρικών πρακτικών της περιοχής..
- Πρόσφερε μια **υβριδική/mestizo προσέγγιση στη γνώση**.
- Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη υπάρχοντα συστήματα γνώσεων, ωστόσο διατηρώντας τον έλεγχο στη γνώση, μέσα από ένα Ευρωκεντρικό πρίσμα.

Ανταπόκριση από το “Νέο Κόσμο”

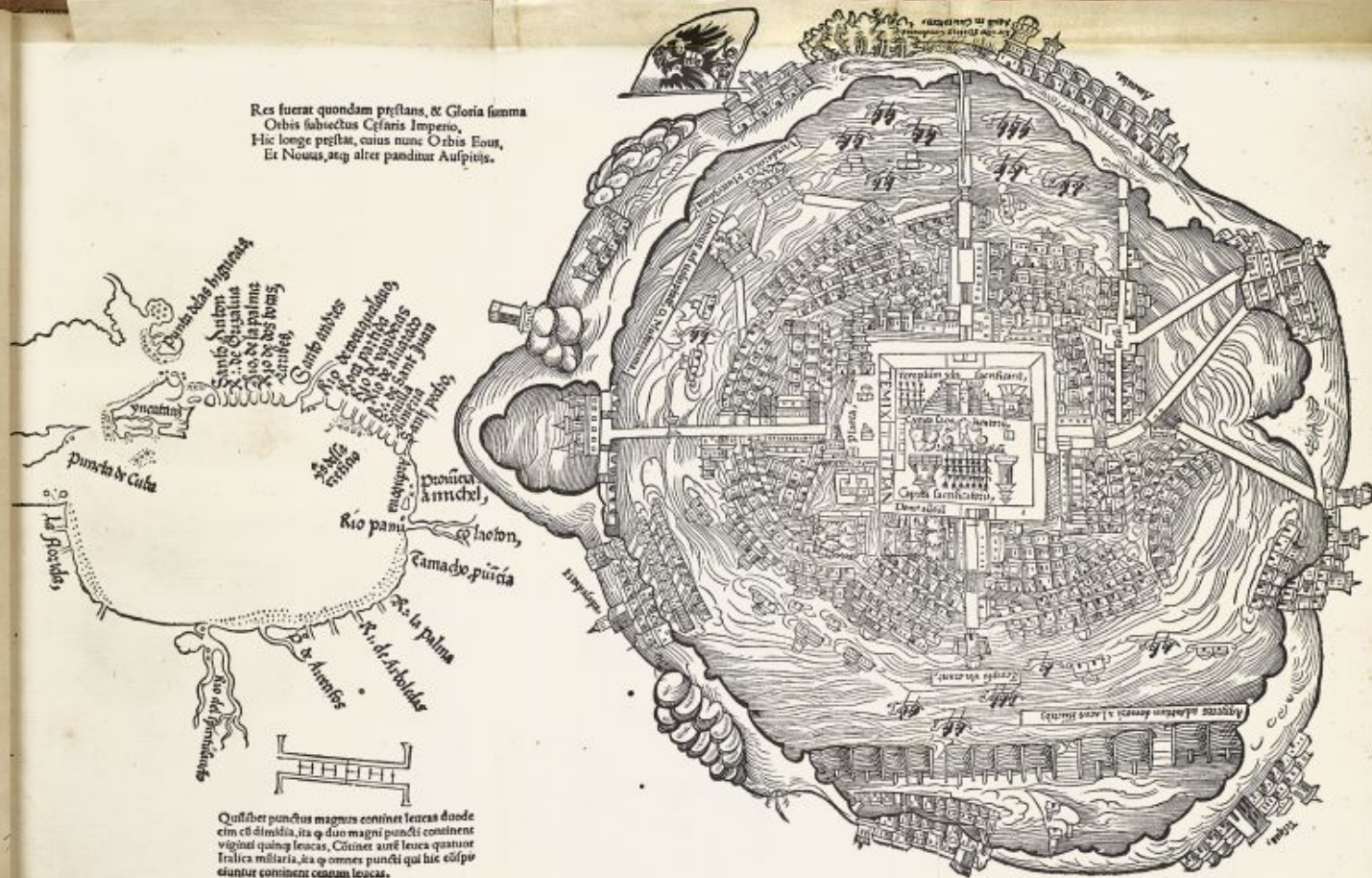
- Φτάνουν αφηγήσεις, γράμματα, σχέδια των Κονκισταδόρες, που περιγράφουν με θαυμασμό τα όσα βιώνουν.
- Στόχος διπλός: από τη μία να επικοινωνήσουν και από την άλλη να πείσουν για την αξία της “επένδυσης”, ώστε να στείλουν από την Ευρώπη περισσότερη δύναμη για να επεκτείνουν την κυριαρχία τους.
- Συναντούν πόλεις μεγαλύτερες και καλύτερα οργανωμένες από τις δικές τους. Παρόλα αυτά τους θεωρούν “πρωτόγονους” γιατί δεν είναι χριστιανοί. Παράδειγμα, γράμμα του Κορτές όπου περιγράφει ο Τενοτσιτλάν, ως μια πόλη πολύ μεγαλύτερη από οποιαδήποτε Ευρωπαϊκή, με σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης, μεγάλους δρόμους, γέφυρες και πλατείες, αγορά με χιλιάδες προϊόντα και κόσμο, δικαστήριο και υπηρεσίες, εντυπωσιακά κτίσματα και χιλιάδες ανθρώπους στους δρόμους. Παρόλα αυτά, δεν είναι Χριστιανοί, άρα είναι λιγότερο πολιτισμένοι...

Hernan Cortes, Γράμματα από το Μεξικό (1519-1525)

“Η γη είναι πολύ καλή και τα εφόδια άφθονα, τόσο σε καλαμπόκι, όσο και σε φρούτα, ψάρια και άλλα πράγματα που τρώνε... Αυτός τους κατέκρινε για το κακό που έκαναν λατρεύοντας τα είδωλά τους και τους θεούς τους, και τους έκανε να καταλάβουν ότι πρέπει να έρθουν στη γνώση της Αγίας Πίστης μας, και τους άφησε έναν μεγάλο ξύλινο σταυρό στημένο σε ύψωμα, και έμειναν πολύ ικανοποιημένοι, λέγοντας ότι θα τον κρατούσαν σε μεγάλη ευλάβεια και θα τον λάτρευαν· έτσι αυτοί οι Ινδιάνοι έγιναν φίλοι μας και υποτελείς της Βασιλικής Μεγαλειότητάς Σας”

Res fuerat quondam prestans, & Gloria summa
 Orbis subiectus Cæsaris Imperio,
 Hic longe prestat, cuius nunc Orbis Eous,
 Et Nouas, atq; aliter pœnditur Auspitijs.

Quilibet punctus magnus continet leucas duode
 cim cō dimidia, ita q̄ duo magni puncti continent
 viginti quinque leucas, Cōtinet autē leuca quatuor
 Italica miliaria, ita q̄ omnes puncti qui hic cōspic
 iantur continent centum leucas.

Hernan Cortes,
 Γράμματα από το
 Μεξικό, πλάνο του
 Τενοτσιτλάν,
 1524. Η πρώτη
 εικόνα που
 κυκλοφόρησε
 ευρέως στη
 Ευρώπη από το
 "Νέο" Κόσμο

Relaciones geográficas: Ο τόπος μέσα από τα μάτια των ιθαγενών

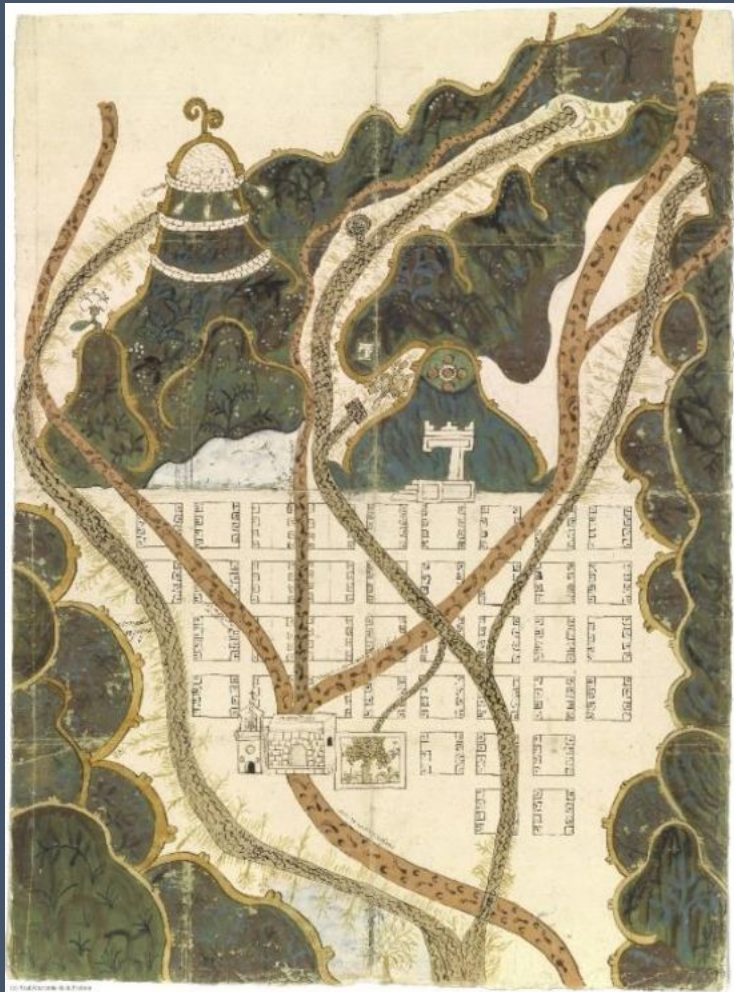
- 1579-1585, έρευνα στις Αποικίες μετά από εντολή του Βασιλιά Φιλίππου ΙΙ της Ισπανίας, που έμεινε γνωστή ως Relaciones geográficas (Γεωγραφικές σχέσεις)
- Ερωτηματολόγια με 50 και περισσότερες ερωτήσεις σχετικά με τη ζωή στις αποικίες, με στόχο την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση: ερωτήματα για το πλάνο κάθε πολης, τα λιμάνια, τα νησιά, τους δρόμους που τις συνδέουν με άλλες κτλ
- Απόπειρα χαρτογράφησης και αναπαράστασης των εδαφών, των ανθρώπων και των εμπορικών δρόμων.
- Τα στοιχεία στάλθηκαν από ντόπιους γραφιάδες/ζωγράφους/καλλιτέχνες (tlacuiloque, άτομα που γράφουν στο χαρτί / tlapallacuiloque, ζωγράφοι που χρησιμοποιούν χρώμα), που ερμήνευσαν δημιουργικά τις οδηγίες.
- Η ερμηνεία των τεκμηρίων απλά ως χαρτών ή ως καλλιτεχνικών έργων είναι λανθασμένη/ευρωκεντρική.
- **Απεικονίζουν τα στοιχεία του κόσμου τους που έχουν σημασία γι' αυτούς: κοινωνικές σχέσεις, φύση, παραγωγή, επικοινωνία μεταξύ οικισμών.**

Βορειοκεντρικό Μεξικό,
14ος αιώνας
(Guanajuato)

Υβριδική χαρτογράφηση

- Οι "ζωγραφίες" (χάρτες) των **Relaciones Geograficas** είναι προϊόντα πολιτιστικού υβριδισμού: κάποιες από αυτές ακολουθούν τα ισπανικά πρότυπα, κάποιες προ-ισπανική ζωγραφική, ενώ πολλές συνδυάζουν και τους δύο κόσμους.
- Οι χάρτες είναι φτιαγμένοι από διαφορετικά υλικά, το Ευρωπαϊκό χαρτί που εστάλη με το ερωτηματολόγιο, χαρτί αγαύης, χαρτί από κορμό δέντρων.
- Οι ντόπιοι αποτύπωσαν το χώρο και τις οικονομικές σχέσεις μέσα από τα δικά τους μάτια, αποτυπώνοντας έτσι την δική τους πολιτισμική μνήμη μέσα στα αποικιοκρατικά συμφραζόμενα.
- **Ιθαγενή στοιχεία** θεωρούνται ορισμένα σύμβολα/γράμματα, ίχνη των ποδιών που σηματοδοτούν δρόμους, αποτύπωση του πώς κινείται το νερό και των πηγών του, σπηλιές, ηφαίστεια κτλ. Επίσης, υπάρχουν αναφορές σε κτηνοτροφία και γεωργία, φυτείες, ζώα, δρόμοι και αποστάσεις κτλ.
- **Ευρωπαϊκά στοιχεία** είναι τα πέταλα αλόγων που υποδεικνύουν τους δρόμους, η ημισέληνος με πρόσωπο σε προφίλ, ο ανθρωπόμορφος ήλιος, φιγούρες κατακτητών, ιθαγενείς με ισπανικά ρούχα, δομινικανοί και φραγκισκανοί μοναχοί, δρόμοι σαν γραμμές (θυμίζουν τους ευρωπαϊκούς προσκυνηματικούς χάρτες προς ιερούς τόπους: Santiago de Compostela, Ρώμη και Ιερουσαλήμ).

Αριστερά: Χάρτης Macuilxochitl (Οαχασα). Συνδυασμός δυτικών στοιχείων (βλ. ήλιος με πρόσωπο) και στοιχείων που ήταν σημαντικά για τους ιθαγενείς, όπως πηγές νερού και πορεία του. Επίσης βλέπουμε ίχνη βημάτων αλλά και πέταλα αλόγων και χριστιανικές εκκλησίες.

Δεξιά: Texura, 1579. Απόπειρα αποτύπωσης δρόμων, πάνω από χωριό χτισμένο κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Χαρτογράφηση και εξουσία

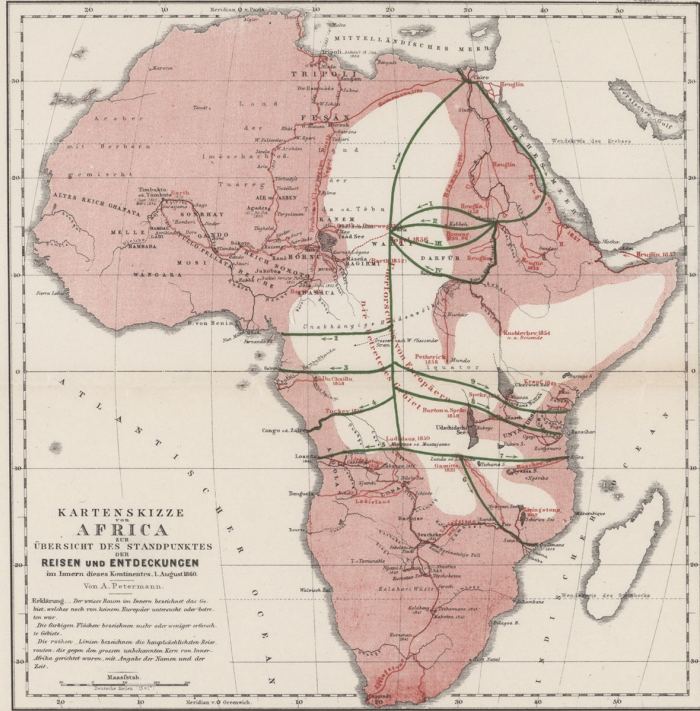
- Οι χάρτες δεν είναι αντικειμενική αποτύπωση ενός γεωγραφικού τόπου, αλλά αντανakλούν τις κυριαρχίες και υπάρχουσες αντιλήψεις (πχ. ο κλασικός χάρτης που δείχνει την Ευρώπη πολύ μεγαλύτερη αναλογικά και την Αφρική πολύ μικρότερη, ενώ η Ευρώπη είναι "από πάνω" και η Αφρική "από κάτω").
- Οι χάρτες, ως αναπαραστάσεις του χώρου, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αποικιοκρατική επέκταση.
- Η διαδικασία της χαρτογράφησης ενίσχυε και νομιμοποιούσε την αποικιοκρατική εξουσία.
- Μετά την επέκταση της κυριαρχίας τους, οι Ευρωπαίοι έδιναν νέα ονόματα στις περιοχές της επιρροής τους, έτσι υποδηλώνοντας την εξουσία τους και μέσα από τη γλώσσα.
- Η χαρτογράφηση λειτούργησε ως τεχνολογία εξουσίας, δημιουργώντας τεχνητές διακρίσεις μεταξύ Ευρώπης και "των Άλλων"

Ο μύθος του “κενού τόπου”

- Οι τεχνολογίες χαρτογράφησης, ιδιαίτερα η χρήση των “κενών χώρων,” χρησιμοποιήθηκαν για να διαμορφώσουν το αποικιοκρατικό φαντασιακό και να παράγουν την ιδέα ότι τα εδάφη στα οποία επέκτειναν την κυριαρχία τους ήταν κατάλληλα για αποικισμό.
- Ο μύθος της άδειας και ανέγγιχτης Αφρικανικής ηπείρου διευκόλυνε την Ευρωπαϊκή αποικιοκρατική εξάπλωση. Πχ. η ιστοριογραφία της εποχής παρουσίαζε το εσωτερικό της Νοτίου Αφρικής ως ακατοίκητο μέχρι το 19ο αιώνα.
- Για το Δυτικό βλέμμα, το τοπίο ήταν άδειο, μέχρι να παρέμβουν εκείνοι σε αυτό. Δεν έβλεπαν τους ιθαγενείς. Έβλεπαν μόνο άλλους ευρωπαίους.
- Στην περίπτωση της γερμανικής επέκτασης, βλέπουμε πώς οι χάρτες αντανakλούν την άποψή τους για τους τόπους όπου θέλουν να επεκτείνουν την επιρροή τους: στους αφρικανικούς χάρτες απεικονίζουν μεγάλους “κενούς” χώρους, ενώ στην Ανατολική Ευρώπη δίνουν υπερβολική έμφαση στην παρουσία γερμανικών πληθυσμών.

(Beilage №1 zur Instruction.)

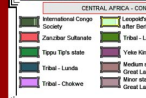
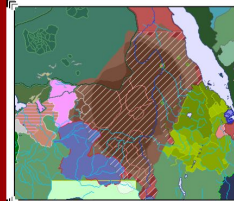
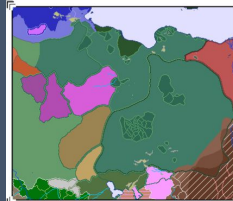
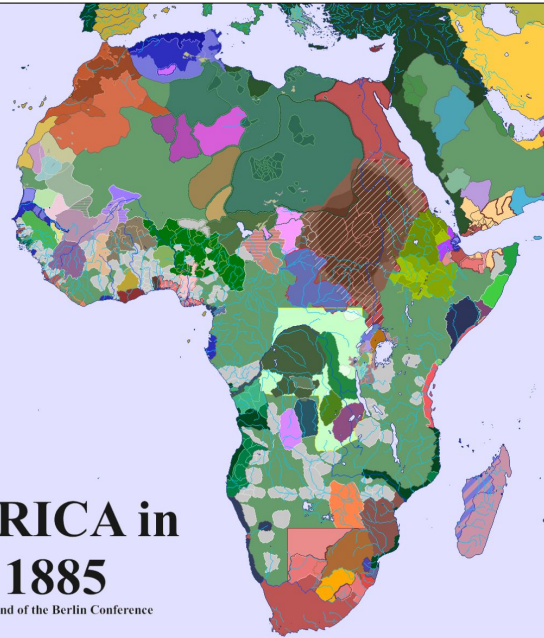
Die grünen Linien bezeichnen die für die Expedition vorgeschlagenen Routen, und zeigt hat dieselbe von Chartans aus unter 4 von Wara aus unter 9 verschiedenen Richtungen die Wahl.

GOtha JUSTUS PERTHES 1861.

AFRICA in 1885

at the end of the Berlin Conference

Η Αφρική ως “κενός χώρος” στο χάρτη και η Αφρική όπως ήταν στα τέλη του 19ου αιώνα. Η αναπαράσταση του χώρου παράγει την πραγματικότητα του χώρου, δηλαδή την επέκταση των Ευρωπαίων

<https://i.redd.it/ab0cnz240hm81.png>

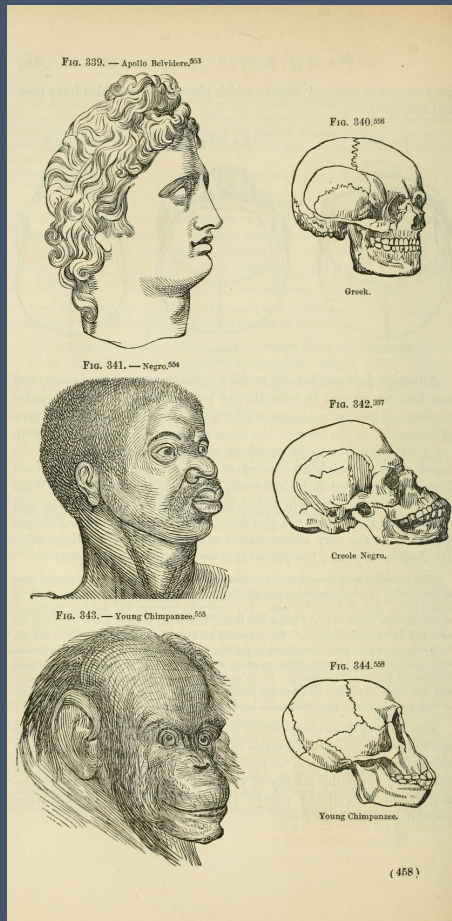
**Το βλέμμα των αποικιοκρατών
και των ντόπιων προς τους
ανθρώπους**

Κατηγοριοποιήσεις ανθρώπων και αποικιοκρατικός ρατσισμός

Ο ρατσισμός γενικά χρησιμοποιείται από μια κυρίαρχη ομάδα για να δικαιολογήσουν την προνομιακή θέση τους. Πίσω από το ρατσισμό, πάντα υπήρχαν (ψευδο)επιστημονικές θεωρίες που δικαιολογούσαν την κατηγοριοποίηση, όπως για παράδειγμα τα ανθρωπομετρικά χαρακτηριστικά που διαχώριζαν τους ευρωπαίους από τους ντόπιους πληθυσμούς.

Ιδεολογικές βάσεις αποικιοκρατικού ρατσισμού:

- η διαφορά μεταξύ των πολιτισμών μεταξύ του αποικιοκράτη και του αποικιοκρατούμενου, πχ. αυτοί είναι παραδοσιακοί, εμείς μοντέρνοι, αυτοί έχουν προκαταλήψεις, εμείς είμαστε ορθολογικοί, είναι αγροτικοί λαοί εμείς βιομηχανικοί κτλ. Παρουσιάζεται σαν να μην υπάρχει τίποτα κοινό ανάμεσα στους πολιτισμούς αυτούς. Έτσι η αποικιοκρατία παρουσιάζεται σαν ιεραποστολή, σαν εκπολιτισμός των "αγρίων".
- η χρήση της υποτιθέμενης διαφοράς ως κανόνα και απόλυτης αλήθειας.
- η εκμετάλλευση των αποικιοκρατούμενων προς όφελος των αποικιοκρατών

Οι αποικιοκράτες αξιοποιούν τη θεωρία της εξέλιξης για να ερμηνεύσουν την κυριαρχία στο ντόπιους, τους οποίους τους βλέπουν ως λιγότερο εξελιγμένους. Σήμερα η τεχνητή νοημοσύνη, που στηρίζεται σε αυτή την αντίληψη, αναπαράγει τα στερεότυπα.

Αριστερά: Josiah Clark Nott and George Robins Gliddon, *Types of Mankind* (1854)

Δεξιά: Google Photos αυτόματη κατηγοριοποίηση ανθρώπων ως "γορίλλων" (2015)

Charles Darwin when people don't believe his theory of evolution but instead use his ideas to justify racism

Η θεωρία του Δαρβίνου αξιοποιείται για να αιτιολογήσει την επιβολή των Δυτικών, ως κυρίαρχων.

Την επεκτείνουν στον πολιτισμό, λέγοντας ότι επιβιώνει ο πιο ισχυρός πολιτισμός.

Σύγχρονα μέσα που χρησιμοποιούνται για να περιχαράκωσουν τη διαφορά: Εξελικτική Ψυχολογία, επιχειρήματα με βάση τη βιολογία που δεν προέρχονται από το χώρο της βιολογίας, μελέτες που συνδέουν την ευφυΐα με την “φυλή” κτλ.

Εικονογράφηση “καστών”, 18ος αιώνας

- Πολύ δημοφιλείς πίνακες στο Μεξικό του 18ου αιώνα (ορισμένες και στο Περού), που απεικόνιζαν την κοινωνική ιεραρχία με βάση τη φυλετική μίξη ως ιεραρχία.
- Δημιουργήθηκαν από καλλιτέχνες της κοινωνικής ελίτ για θεατές της ελίτ.
- Μετά την Μεξικάνικη ανεξαρτησία το 1821 καταργούνται οι ιεραρχήσεις με βάση την “κάστα” και σταματούν να παράγονται.
- Στην αποικιοκρατική εποχή η τέχνη ήταν κυρίως θρησκευτική. Ωστόσο, οι πίνακες με απεικονίσεις καστών σηματοδότησαν τη μετάβαση στην κοσμική ζωγραφική ή συνάντηση των δύο (βλ. **Luis de Mena**, Παναγία της Γουαδελούπης με κάστες).
- Οι περισσότερες σειρές αποτελούνταν από 16 ξεχωριστούς πίνακες, απεικονίζοντας διάφορους φυλετικούς συνδυασμούς, με τους λευκούς να βρίσκονται στην κορυφή, τους μαύρους στη χειρότερη σχέση και τους ιθαγενείς εκτός συστήματος ιεράρχησης.

Αριστερά: Luís de Mena, Η Παρθένος της Γουαδελούπης και Κάστες, 1750

Δεξιά: Ignacio Maria Barrera, Απεικόνιση 16 Καστών και των Ιθαγενών έξω από την “πολιτισμένη” κοινωνία, 1777

Υπεξούσια σώματα

- Σύμφωνα με τις μεταποικιακές σπουδές, ο όρος "υπεξούσιος" χρησιμοποιείται για τους αποικιοκρατούμενους πληθυσμούς, που αποκλείονται κοινωνικά, πολιτικά και γεωγραφικά από την εξουσία. Ο όρος απαντάει στα Σημειωματάρια Φυλακής του Antonio Gramsci (1929-1935).
- Είναι αυτοί που βρίσκονται στο περιθώριο, οι "άλλοι".
- Παραδείγματα υπεξούσιων σωμάτων είναι οι γυναίκες, οι σκλάβοι, οι ντόπιοι πληθυσμοί, για την περίοδο που εξετάζουμε. Σήμερα εφαρμόζουμε τον όρο και για τους μετανάστες, τους φτωχούς, τους κοινωνικά αποκλεισμένους.
- Συνήθως, η δραστηριότητα αυτών των ανθρώπων παραβλέπεται, αγνοείται ή ερμηνεύεται λανθασμένα στην επίσημη ιστορία.

HAUT COMMISSARIAT DE L'A.O.F. CARTE D'IDENTITÉ

Territoire CÔTE D'IVOIRE
Cercle Abidjan
Subdivision de Bingerville
Commune de

Nom DJERINAN
Prénoms Traoré
Statut Africain Français
Né vers 1950
à Bouafé
de Seydou Traoré
de Mariam Traoré
de Mossi
de Bingerville

Profession Manœuvre
Taille 1m,63
Teint noir
Cheveux crépus
Signes particuliers

Connaissance du français illettré
Fait à Bingerville le 4-1-52

Emprunte index gauche Signature du Titulaire
(ou mention dans)
Deux témoins

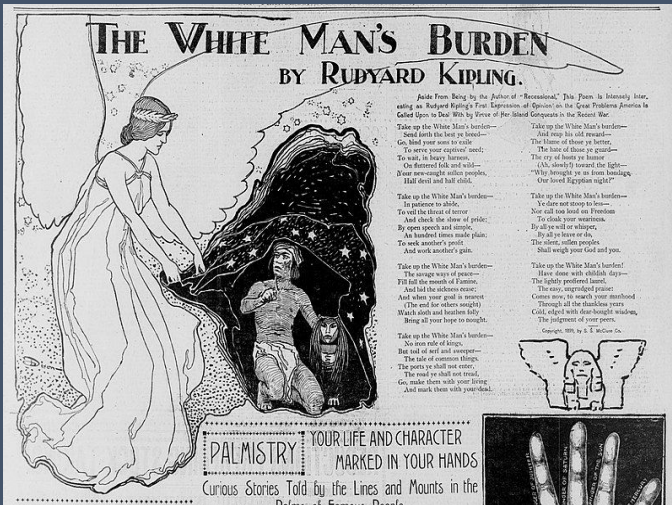
N° 21/SAB;-

Ακτή Ελεφαντοστού. Ο Ουμαρ, ένας άνθρωπος χωρίς υπηκοότητα, επιδεικνύει την αποικιακή ταυτότητα του πατέρα του. Η κατάσταση του “υπεξούσιου” κληροδοτείται από τη μία γενιά στην άλλη...

Το “βάρος του Λευκού Άντρα”

- Η πίστη στον ρόλο των λευκών να “απελευθερώσουν” και να “εκπολιτίσουν” τις αποικίες.
- Μετά τον Ισπανοαμερικανικό πόλεμο του 1898 οι ΗΠΑ αρχίζουν να αναδεικνύονται ως ιμπεριαλιστική δύναμη. Ο πόλεμος ξεκίνησε με αφορμή την Κουβανική ανεξαρτησία, αλλά γρήγορα επεκτάθηκε στις Φιλιππίνες, τότε υπό Ισπανικό έλεγχο.
- Οι ΗΠΑ προσπάθησαν να πάρουν τον έλεγχο των Φιλιππινών, που τότε πάλευαν για την ανεξαρτησία τους.
- Μετά το τέλος του πολέμου, οι Ισπανοί αποικιοκράτες φεύγουν, και οι Αμερικάνοι προχωρούν σε μια “καλοπροαίρετη αφομοίωση” των “μικρών μελαχρινών αδελφών τους”, για να χρησιμοποιήσουμε τις εκφράσεις του προέδρου McKinley.
- Χρήση Δαρβινικής θεωρίας για να δικαιολογήσουν την επέκταση της κυριαρχίας τους, ως φυσικό επακόλουθο της “πολιτιστικής υπεροχής τους”.
- Ο βρετανός ποιητής **Kipling** παρουσίαζε τον ιμπεριαλισμό ως ηθική υποχρέωση, μια αγγαρεία των πολιτισμένων εθνών, που ήθελαν να φέρουν την πρόοδο σε ημιάγριους ανθρώπους.
- Ο **Mark Twain** έγραψε ένα ειρωνικό κείμενο για τη στάση αυτή.

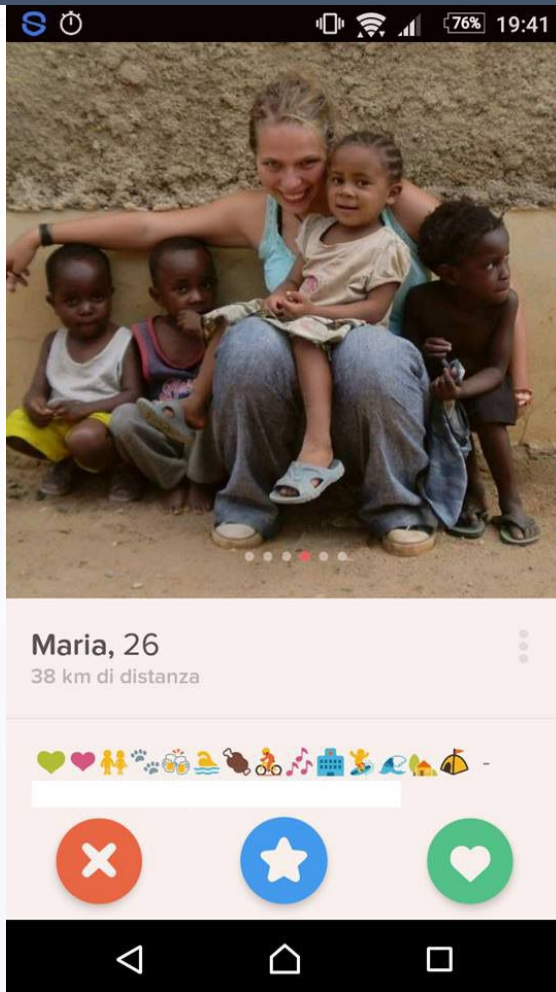
Rudyard Kipling, Το βάρος του Λευκού άντρα, 1899

Στείλτε τους καλύτερους της γενεάς σας—
Στείλτε τους γιους σας στην εξορία
Για να υπηρετήσουν τις ανάγκες των αιχμαλώτων σας.
Να υπηρετούν με βαριά χαλινάρια
Ταραγμένους και άγριους λαούς—
Τους νεο-αποκτηθέντες σκυθρωπούς λαούς σας,
Μισούς διαβόλους και μισά παιδιά

Mark Twain, To the Person Sitting in Darkness, 1901

Θα συνεχίσουμε να προσφέρουμε τον πολιτισμό μας στους λαούς που κάθονται στο σκοτάδι, ή θα αφήσουμε αυτά τα φτωχά πλάσματα στην ησυχία τους; [...] Δεν θα ήταν συνετό να μαζέψουμε τα εργαλεία του πολιτισμού μας και να δούμε πόσο απόθεμα έχει απομείνει από τις γυάλινες χάντρες, τη θεολογία, τα όπλα και τα υμνολόγια, τα μπουκάλια τζιν και τους πυρσούς της Προόδου και του Διαφωτισμού (πατενταρισμένους, ρυθμιζόμενους, κατάλληλους για να πυρπολήσουν χωριά όταν χρειαστεί) και να κάνουμε τον ισολογισμό, ώστε να δούμε το κέρδος και τη ζημιά και να πάρουμε μια έξυπνη απόφαση αν θα συνεχίσουμε την επιχείρηση ή αν θα πουλήσουμε την περιουσία και θα ξεκινήσουμε ένα νέο Σχέδιο Πολιτισμού με τα κέρδη; Το να προσφέρουμε την επιχρυσωμένη Πολιτισμού στον Αδελφό μας που Κάθεται στο Σκοτάδι ήταν μια καλή επιχείρηση και απέδωσε καλά, συνολικά· και υπάρχει ακόμα χρήμα στην υπόθεση, αν εργαστούμε προσεκτικά — αλλά όχι αρκετό, κατά την κρίση μου, για να αξίζει το ρίσκο.

Το σύνδρομο του “λευκού σωτήρα”. Οι “Άλλοι” απεικονίζονται ως ανώνυμοι, μέσα σε ένα “άχρονο” και “καθολικό” τοπίο που είναι όπως φαντάζονται οι λευκοί την Ανατολή ή την Αφρική.

Μια δημοφιλής εικόνα στα social media και τα online dating profiles είναι εικόνες Ευρωπαίων ανάμεσα σε παιδάκια από την Αφρική ή την Ασία.
Humanitarians of Tinder,
<https://humanitariansoftinder.com/>

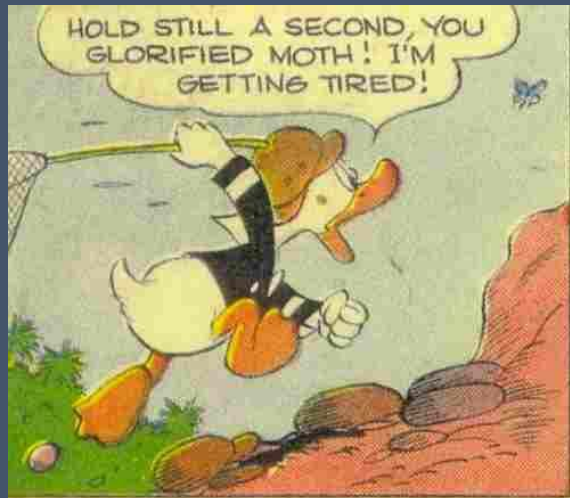

Οι Άλλοι ως πρωτόγονοι ή κανίβαλοι! Ένα στερεότυπο που αργεί να διαλυθεί.

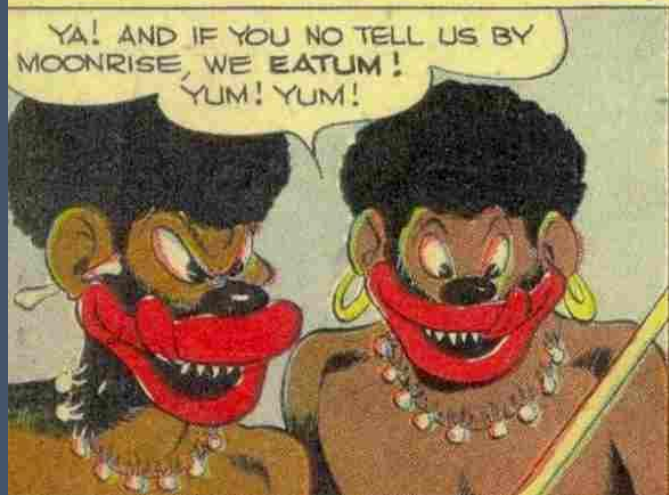
Theodor de Bry, σκηνή καννιβαλισμού στη Βραζιλία, 16ος αιώνας. Ο εκδότης αυτός έγινε γνωστός από τις απεικονίσεις από το "Νέο" κόσμο, τον οποίο δεν είχε επισκεφθεί.

Οι αφηγήσεις για καννιβαλισμό ήταν πολύ δημοφιλείς, γινόταν "viral" τότε αλλά και μέχρι σήμερα τις συναντάμε σε κόμικ και ανέκδοτα.

Από την άλλη, νομιμοποιούσαν την πολιτιστική υπεροχή των Ευρωπαίων. Η Ισαβέλλα της Ισπανίας δεν επέτρεπε να παίρνουν τους ιθαγενείς για σκλάβους, παρά μόνο σε περίπτωση καννιβαλισμού, οπότε οι Κονκισταδόρες ισχυριζόταν αυτό ακριβώς.

WHILE DONALD CHASES THE BUTTERFLY, PROF. McFIENDY MAKES A DEAL WITH SOME VERY ROUGH SAVAGES!

Carl Barks, Darkest Africa, 1948.

Στο *The Man-Eating Myth: Anthropology and Anthropophagy* ο William Arens βλέπει το αφήγημα του κανιβαλισμού μέσα από κριτική ματιά, υποστηρίζοντας ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία που να αποδεικνύουν την ύπαρξή της.

Indiana Jones and the Temple of Doom, 1984. Ενώ η δράση εκτυλίσσεται στο μεσοπόλεμο, οι Ινδοί φαίνονται απολίτιστοι, βρώμικοι, χωρίς ρούχα, και με αηδιαστικές συνήθειες στο φαγητό <https://youtu.be/kiX4G0VIMMI>

Βλέποντας τον Εαυτό μέσα από αποικιοκρατικό βλέμμα: από τα στερεότυπα στην εθνική ταυτότητα

- Οι ομάδες που υφίστανται την αποικιοκρατική καταπίεση, υιοθετούν Δυτικά στερεότυπα.
- Βλέπουν δηλαδή τους εαυτούς τους μέσα από το δυτικό βλέμμα, ως μέσον διαπραγμάτευσης με τη δυτική ηγεμονία και ενίοτε για να συνθέσουν την ταυτότητά τους και να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους.
- Ινδία: επιτελούν το "εξωτικό" στοιχείο, καθώς η Γιόγκα είναι τόσο γνωστή και δημοφιλής παγκοσμίως
- Ιαπωνία: επιτελούν τις εικόνες της Άπω Ανατολής.
- Το μειονέκτημα είναι ότι αυτό οδηγεί σε μια μονολιθική θεώρηση του πολιτισμού, αγνοώντας επιμέρους εθνικές και πολιτιστικές διαφορές. Παράλληλα, οι εθνικισμοί που προκύπτουν, μπορεί να δημιουργούν άλλου τύπου ηγεμονίες.

Βλέποντας τον Εαυτό μέσα από αποικιοκρατικό βλέμμα: περιθωριοποίηση και καταπίεση

- **Frantz Fanon, Μαύρο δέρμα, Λευκές μάσκες (1952):** Εξετάζονται τα αποτελέσματα της αποικιοκρατίας και του ρατσισμού στην ταυτότητα των μαύρων.
- Ο Fanon Δίνει μια οπτική στη ζωή ενός μαύρου ανθρώπου, που μεγαλώνει με την οπτική ενός λευκού, γιατί μεγαλώνει σε μια κοινωνία όπου κυριαρχούν οι λευκοί. Συνεπώς, οι ήρωες (στην ιστορία, στην λαϊκή κουλτούρα) είναι λευκοί και οι κακοί μαύροι. Στην ιστορία μαθαίνει ότι οι λευκοί ήταν φορείς του πολιτισμού και οι μαύροι άγριοι που εκπολιτίστηκαν. Οι μαύροι πρέπει να ανταποκρίνονται στα πρότυπα των λευκών και να προσπαθούν να γίνουν και οι ίδιοι λευκοί...
- Σήμερα γίνεται πολύς λόγος στα μέσα για την εκπροσώπηση στην αναπαράσταση. Ωστόσο, οι λευκοί αντιδρούν σε εικόνες πχ. μαύρων σε πρωταγωνιστικούς ρόλους ή ρόλους που είχαν κλασικά οι λευκοί. Σε κάθε περίπτωση, η εκπροσώπηση δεν λύνει το ζήτημα της συστημικής καταπίεσης.
- Η λύση είναι να αλλάξει “από κάτω” το τι θεωρείται σημαντικό...